



Képzőművészeti Szemle



Az Országos Képzőművészeti Társulat monstre őszi kiállítása a Műcsarnokban október végén nyílt. A tárlat a megszokott közepszerű. Nem alkalmazzuk rá azt a régi megállapítást, hogy a kiállítás nívója nem a jó, hanem a rossz képektől függ, mert akkor ítéletünk nagyon lesújtó lenne s egy bokrétára való igazán jó munkát is kigyomlálnánk. A kiállítás több száz darabja hat csoportra oszlik s egy-egy rész tekintélyes számú képet tartalmaz.

Az első két teremben a Magyar Arcképfestők csoportosultak. Először állapítsuk meg, hogy a konzervatívok főerőssége, Karlovics és egy sereg modern, korát élő festő hiányzik. A sok mű közül válogassuk ki azokat, amelyekről érdemes beszélni pro vagy kontra. *Szűle Péter* fiatal papja felfogását teljesen fedi. A fekete, a sötétbarna, valamint az aranszín játéka, éppúgy mint a belső világító tűz jellemzi a többi képét is. Öregjének tipikusan sablonos szakállas modellfeje unalmas. *Balló Ede* képei régies stílusúak, azonban választékos ízléssel készültek. Rendes munkák *Glatz Oszkár* vásznai, bár nem sok jellemző erő van bennük. *Istókovics* fényben fürdetett színei, érdekes világítása, valamint karakterizálása mindkét képen jól sikerült. *Moldován Béla* gyermekportré „specialista”, Karlovics — epigón. *Kövesdi Géza* — ha ez dicséret — jól festi a selymet, bársonyt, prémét, éppúgy, mint *Sárkány Gyula*, aki a fényképnél is pontosabb. *Udvary Pál* pikturája modernizálódik, de azért egyik női portréján a lábat mégsem kellett volna elrajzolnia. *Zádor István*-ból az üzletember tört ki. Portékájával újat vél csinálni s ezzel élénken mutatja, mit jelent az, ha valaki korát nem érti, csak a fiatalokat utánozza. *Frank Frigyes* is úgy gondolja Párist élénk varázsolni, ha rikítóan fest. *László Fülöppel* baj van. Az ecsettel, az anyaggal kitűnően játszik; szemmel fest s valljuk meg, léleknélküli gesztusa néha elegáns is, de az imitatív külső hatást kereső festőnél kétszeres hiba a rajzbeli fogyatékoság, amint ez Savoyai Umberto hercegről festett portréján szembevetőd, ahol a balkéz skurcát elfestette.

A Magyar Akvarell és Pasztelfestők Egyesülete foglalta el a Műcsarnok baloldali termeit. Az „ipari” termelés itt is elég nagy. Retrospektív anyaggal kezdődik a bemutatás s egyik-másik múlt századbeli képecske annak ellenére, hogy szinte helyrajzi pontossággal készült tájkép, vagy minutiosítással festett portré, mégis bájt, finomságot lehel.

Garay Ákos rajzai nem nagy igényűek, de kedves humorral és magyar levegővel telítettek. *Jaschik Almos* Krisztus életéből vett jelenetei, helyesebben alkalmazásai a mai emberre, érdekesek, merészek és fantáziadúsak. Az idős művész, *Edvi Illés Aladár* pompás vízfestményei még most is élnek. Kár, hogy ennek a nagy mesternek követői nem akadtak, mint ahogy a modernnek közül Szőnyi-nek egész kis tábora van már. *Szőnyi István* nem tanulmányokat fest, nála a vízfestmény önálló életet él. Nem több és nem kevesebb, csak akvarell. Tipikus Róma, Via Aureliana című képe és mennyi



esprittel készültek zebegényi tájai és halászjelenete. Őt követik sokban *Gallé Tibor* hangulatos, *Kirchner Jenő* könnyed, üde, *Ducsay Béla* kompozíciót hangsúlyozó képei.

Kollektív anyagával *Nagy Sándor* a kiállítás centruma. A pre-rafaelizmus, amely egykor oly szépen virult Gödöllőn, lassan elhaló fájának utolsó, pompázó virága Nagy Sándor. Ha végigtekintünk itt egybegyűjtött képein, rajzain és iparművészeti tervein, csodálattal kell adóznunk a nagy szeretetnek, lelkesedésnek, mellyel a művész a művészethez közeledett, valamint annak az áhítatos költészetnek, amelyet formába tudott foglalni festői eszközökkel. Sok, szebbnél-szebb munkái közül, melyeknél nem állhatunk meg külön-külön, különösen figyelmet érdemel a lipótmezei kápolna híressé vált üvegfestményeinek kartonja, mely megvalósítva nemcsak Budapest, hanem az ország egyik legszebb üvegfestése. Mögötte — s ez a mester friss, invenciózus alkotóképességét bizonyítja — semmivel sem marad el egyik új munkája, Szent Erzsébet életét ábrázoló freskóterve.

Pállya Celesztin szintén nagyobb kollektívval szerepel. Ő a tegnap szencziója — s akármit teszünk ellene, de így van — a ma unalma. Témái, a magyar paraszt, főleg palócok, vásárok, kocsik, a kisbokor-erdő, mind magyarhumusz szagú. Aprólékos pontossággal, nagy szorgalommal készültek régi divatú, kisméretű képei. Ennek a művészeti iránynak neve: fuit.

A harmadik nagy csoportkiállító, *Burghardt Rezső*. Festészete hervadt, fáradt, csak velencei vásznain sikerült itt-ott a lagunák hangulatát visszaadni.

Két teremre való képet gyűjtöttek egybe *Kacziány Aladár* munkáiból. Kéves mondanivalója van s ezt is keményen, mereven, poézis nélkül, objektív valóságként tálalja elének. A piktúra szemében mesteriség, nem is fest, hanem színez.

A **Tamás Galériában** két fiatal, az idők tempóját érző művész debutil. Ellentétes egyéniségek. *Vaszko Ödön* halk szavú lírikus, aki a meglesett hangulatok, az ezüstös szürkület vagy hajnal, a párás est visszaadója. Gyöngyházfényű színek mintegy molla-kordba való foglalása az ő festői célja. *Barcsay Jenő* képei szintén szajnaparti levegőt árasztanak. Kettőjük közül ő a keményebb legény; életigénylést, erőt, monumentalitást hirdet harsogva. Egyszerű szerkesztéssel, vonallal és színnel rajzol s fest, minden romantikát megvetve. Képei nem kedélyesek, talán nyersen is hatnak, de az erő, amelyet mutat, imponáló. Mindkettőnek festői felkészültsége, őszinte hangja, eddigi kísérleteik helyes útja biztató a jövőre.

A Könyves Kálmán rt. rosszvilágítású fojtott levegőjű helységében folytatódott a **Modern Kiállítás Rendező Bizottság** terveinek megfelelően a Magyar Postimpresszionisták csendéleteinek bemutatása. A szigorúbb szelektálás folytán a kiállított képek száma kevesebb és így ez a kiállítás jobban is sikerült. A festők által különösen kedvelt natura morta, a minimumra redukált tartalomnélküliség, a „beállítás“, tehát alakíthatósága miatt az a terület, amely sok izgatott problémát kínál, de éppoly könnyen sematikus, modoros megoldáshoz is vezethet. Leszámítva az egy-két festett unalmas uzsonnát és *Rippl Rónai*, nagy mesterünk legrosszabb idejéből való, őt legkevésbé sem reprezentáló képét — mert hiszen ő is festett rossz képet — egy pár különösen tetsző csendéletre is akadunk. Ezer finomságot olvashatunk le *Bernáth Aurél* keresetlen képéről. *Bornemisza Géza* színes élménye, *Hincz Gyula*, kivel utóbbi időben kiállításokon oly ritkán találkozunk, eredeti

kompozíciója, *Kmetty János* kubisztikus felfogású és felfogását pregnánsan kifejező kis képe a legszebbek. Külön csemege *Martyn Ferenc* stilizált festménye. Kár volt *Boda Gábor* csinált szobrait a sok jó kép közé keverni.

A Magyar Művésznők Egyesületének új csoportja alatt bejegyzett cég a **Nemzeti Szalonban** tartotta bemutóját, a dilettantizmus jegyében. A festőnők kis csoportja úgy érezte, hogy festegetése már nem magánügy, nyilvánosságot kíván. Ha csak őket érdeklő dologról volna szó, sommásan intéznénk el az ügyet. Nem íránk róla vagy abban az egy kurta szóban foglalnánk össze véleményünket, hogy rossz. De mert nem egy zártkörű társaságról van szó, akik önmaguknak festegetnek, hanem olyanokról, kik mint programjuktól olvassuk „új ösvényen előretörnek“, hogy bennünket boldogítsanak, gondolkodásra készíten. Ez nem új ösvény, hanem egyszerűen rossz ösvény, mely nem vezet el az elefántcsont toronyhoz; és pedig azért nem, mert a Szalon teleakasztott falai azt bizonyítják, hogy itt játék folyik a meg nem emésztett jelszavakkal, melynek nem lehet más következménye, mint diszkreditálni a modernt, azt a modern művészetet, melynek annyi küzdelme volt és van Cezannétól kezdve. Azonban ne általánosítsunk! Nézzük meg közelről a dolgokat. Kezdjük a legtehetségesebbjén. *Kiss Vilma* kétségtelenül sok expresszivitást fejez ki képein, de túlzásai minden jószándék mellett is szinte groteszkké teszik alakjait, úgy hogy majdnem komikussá válnak képei. Mennyivel őszintébb a gófika expresszivitása, amelyből kiindul! *Bar-toniek Anna* kompozíciót játszik. A tónusról halvány sejtelve sincs. *Endresz Alicenak* zavaros fogalmai vannak a művészetéről. A rajzot egyenesen lenézi, csak ütődött embereket fest, alakjai legfeljebb egy pathologist érdekelnek. *Hranitzky Ilona* minden képén más, teljesen egyéniségnélküli. *Kampis Margit* a kezdet kezdetén van. *Loránt Erzsébet* a giccselés terén vezet közöttük. *Márton Piroska* csak nyers színeket ismer, olyanokat, hogy képeitől szemünk nyikorog. *Szuly Angelának* elől kellene kezdenie, mondjuk a szabadkézi rajzon. Nyolcan állítottak ki, még ebben is utánczó. A „nyolcak“-at azonban nem számban, hanem művészi felfogásban kell követni!

Az **Ernszt Múzeum** százhuszonegyedik csoportkiállítására sablonos; sem nem hideg, sem nem meleg. A féltucat ember felvonulása nem nagy élmény. *Barzó Endre* képeit ismerjük régtől fogva. Egyenként még csak elfogadjuk, de így tömegben minden hibája, rajzbeli, szín-optikai, kompozícióbeli gyengéje aláhúzottan szembeűnő, mint ahogy *Szőnyi*, de különösen *Aba Novák* hatása nyilvánvaló. *Jobbágyi Gaiger Miklós* jobban felkészült piktor. Látszik, hogy a maga tetszésére festi képeit, amelyek, ha nem is újszerűek, becsületes, szorgalmas törekvésről tanuskodnak. Valór tekintetében sok kívánnivalót hagynak maguk után. *Orbán Dezső* szentimentalizmusa unalmas. *Dénes Rudolf* kiegyensúlyozatlan. Párisi képei között akad — s ez a többség — egy csomó felület. Viszont paszteljei között van néhány, mely a kiállítás legjobb képe. A Vihar után és egyik csendélete minden párisi után-érzés mellett, tehetségének bizonyítéka. Nagy meglepetésnek harangozták be *Biai Főglein Istvánt*, aki most vízfestményeket állított ki. Csalódást okozott technikai képzettsége, valamint a pornográfia közelében járó témái. Technikailag manierista. Sablonos fogásokkal, melyeket karikatúristák alkalmaznak, készíti grafikáját. Nem kisebb hibája, hogy dolgaiban nem eredeti. Modorosságát némelyek Toulouse Lautrecel hozzák kapcsolatba, ez azonban a zseniális francia mester

meg nem értése, aki ha sokszor tévúton jár is és semmikép sem ideálunk, mindig tűzben égő lelke más és más, újabb és újabb eszközökkel, örök emberi problémákat akar megoldani és nem l'art pour l'art gyönyörködik az erotikában. Főgleinnek a francia mesterhez semmi köze nincs! Párishoz való viszonya legfeljebb a La vie Parisiennen keresztül kapcsolódik, vagy más sikamlós vicclapon át. Ha malacságait letompítja, ezzel a fidibuszrajzolással még valami színházi revü illusztrátorává válhat, de a magyar jóízű publikumot ezzel megégetni nem lehet. A csoport szobrása *Gárdos Miklós* potréihoz semmi szavunk. Munkásfigurái emlékeztetnek a Népszava vörös emberére, egyébként Meunier munkásainak elstilizálásával vicceket csinál, pl. karikaszemek. Indokolatlan árnyék- és vonalhatásokat keres, gipszbe öntött szobrai fában faragott benyomást keltenek.

Jajczay János